HELSINGIN
KÄRÄJÄOIKEUS

LAUSUNTO

4.5.2023

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Lausunto- ja kuulemispyyntö 2.5.2023 Helsingin käräjäoikeudelle

Asia: U 55/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkista osallistumista harjoittavien henkilöiden suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta (”strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet”) ja täydentävä jatkokirjelmä UJ 4/2023

Helsingin käräjäoikeuden lausunto

Helsingin käräjäoikeus on aikaisemmassa lausunnossaan 1.9.2022 pitänyt kannatettavana ajatuksena sitä, että tuomioistumille luodaan keinoja puuttua perusteettomiin kanteisiin ja estää oikeuden väärinkäyttöä niissä tapauksissa, joissa kanteen tavoitteena on muu kuin oikeussuojan saaminen.

Tässä lausunnossa täydennetään käräjäoikeuden aikaisempia kantoja direktiiviehdotukseen tehtyjen muutosten johdosta.

Edelleen keskeisiä seikkoja ovat:
- rajat ylittävien vaikutusten määrittely,
- vakuutta koskevat säännökset ja
- miten turvataan kantajan oikeus saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi eli turvataan kantajan oikeuteen pääsy ja oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Käräjäoikeus pitää hyvänä muutoksena sitä, että alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen direktiivissä ei määriteltäisi rajat ylittäviä vaikutuksia (aikaisempi 4 artikla). Alkuperäinen ehdotus rajat ylittävien vaikutusten määrittelystä oli hyvin laaja ja ongelmallinen.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650	Porkkalankatu 13	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi
00181 HELSINKI	00180 HELSINKI			

Lisäksi hyvää on, että säännökset oikeussuojakeinojen käyttämisestä ovat muuttuneet joustavammiksi ja kansallisen prosessilainsäädännön kanssa yhteensopivammiksi. Esimerkiksi menettely kanteen hylkäämisestä varhaisessa vaiheessa on muuttunut kevyemmäksi ja kansalliset erityispiirteet paremmin huomioivaksi. (5-7 ja 9-13 artiklat). Käräjäoikeus pitää perusteltuna jättää kanteen hylkäämistä koskeva sääntely kansallisen oikeuden varaan.

Edelleen hyvänä muutoksena on pidettävä sitä, että 8 artiklan vakuutta koskeva säännös on muuttunut neuvottelujen aikana joustavammaksi ja että sääntelyä on täsmennetty niin, ettei vakuuden määräämisellä tule rajoittaa oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lisäksi jäsenvaltiot voivat päättää, voiko tuomioistuin määrätä kantajan asettamaan vakuuden vain oikeudenkäyntikulujen vai oikeudenkäyntikulujen ja vahinkojen varalta.

Käräjäoikeus haluaa vakuuden asettamista koskevan sääntelyn osalta kuitenkin edelleen painottaa, että vakuuden asettaminen oikeudenkäyntikulujen tai vahingon varalta on Suomen voimassa olevalla oikeudelle vieras. Käräjäoikeuden mielestä vakuutta koskevan sääntelyn tarve tulisi jättää kokonaan kansalliseen harkintaan. Vaihtoehtoisesti kansallisessa lainsäädännössä tulee säätää mahdollisuudesta olla määräämättä vakuutta. Toinen lievempi vaihtoehto voisi olla esimerkiksi oikeudenkäyntimaksun (laajassa riita-asiassa 530 euroa) periminen etukäteen.

Alkuperäisessä ehdotuksessa erityisen ongelman muodostivat 16 artiklan varoittava seuraamukset. Nyt Varoittavien seuraamusten sijaan tuomioistuimet voisivat määrätä ilmeisen perusteettoman kanteen nostaneelle myös muita asianmukaisia toimenpiteitä. Direktiivissä ei määriteltäisi toimenpiteitä, vaan jäsenvaltioilla olisi harkintavaltaa siinä, mitä toimenpiteitä pidettäisiin tarkoituksenmukaisina.

Käräjäoikeus haluaa varoittavien seuraamusten osalta vielä painottaa, että jos perusteettoman kanteen nostaneelle asianosaiselle määrätään ns. varoittava rangaistus, jolla pyritään ennalta ehkäisemään vastaavantyyppisiä kanteita, voi tämä loukata asianosaisten oikeutta saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi (Access to Court). Joissakin rajatapauksia kanteen tulkitseminen perusteettomaksi saattaa olla hyvinkin tulkinnanvarainen ja ongelmallinen. Jos näihin rajatapauksiin liitetään myös ns. varoittava rangaistus, voi tämä muodostua kohtuuttomaksi raja-aidaksi sekä oikeuden saatavuuden että oikeusturvan kannalta.

Lopuksi käräjäoikeus toteaa, että joka tapauksessa direktiiviehdotus aiheuttaa muutostarpeita yleisten tuomioistuinten prosessisäännöksiin. Tämän vuoksi olisi syytä selvittää ennen direktiivin hyväksymistä kuinka laajasta muutoksesta on kyse,

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650	Porkkalankatu 13	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi
00181 HELSINKI	00180 HELSINKI			

jos direktiivin edellyttämät muutokset tehdään omaan kansalliseen prosessisäännökseen.

Petteri Plosila

Osaton johtaja, Helsingin käräjäoikeus